

SOKAKTA KADIN OLMAK, ALANDA VE GEZİ'DE, GECEDE VE GÜNDÜZDE* **

Söyleşiler

*Emek Çaylı Rahte****

*Nagehan Tokdoğan*****

ISSN: 2148-970X DOI: <https://doi.org/10.17572/mj2014.1.6986>

Mehtap Doğan: İstanbul'da yaşıyor. İletişim Danışmanı. Sosyalist Feminist Kolektif, Kürtaj Haktır Platformu ve İstanbul Feminist Kolektif üyesi.

Derya Koptekin: İzmir'de yaşıyor. Psikolog. İzmir Amargi ve İzmir Feminist Kolektif Üyesi.

Ezgi Sarıtaş: Ankara'da yaşıyor. Ankara Üniversitesi Siyaset Bilimi Toplumsal Cinsiyet Anabilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi. Kadın Dayanışma Vakfı ve FeministBiz üyesi.

Söze Arendt'le başlayalım istiyoruz. İnsanların ancak kamusal uzamlarda kendi hikâyelerini anlatarak eylediklerini ve birlikte eyleyerek kendilerini ortaya koyduklarını söylüyor, Arendt. Birlikte eyleyebilmek ve kendi hikâyelerini anlatabilmek açısından Türkiye'de kadın hareketlerinin bugünkü görünümüne dair neler söylersiniz?

Mehtap:

Kadın hareketinin ciddi kazanımları olduğunu, ancak, çok zor bir alanda mücadele verdiğimizizi düşünüyorum. Toplumun tamamına yansımaya da kadınlar "erkek işi" diye tabir edilen pek çok meslekte artık çalışabiliyorlar, medyanın üçüncü sayfa haberi olarak verdiği ve alttan alta kadını suçlayan ya da yaşadığı olumsuzlukları hak ettiğini ima eden metinlerin dili değişmeye başladı. Medya, kısmen de olsa, cinsiyetçi dil kullanmaktan kaçınıyor. Kadın cinayetleri, kadına yönelik şiddet, çocuk gelinler hep vardı ama daha görünür bir hal aldı. Kamuoyunun refleksleri değişti. Çalışan ve eğitimli kadın sayısı arttı. Kadınlar çalışma alanlarına, kendileri karar vermeye başladılar. Eskiden sadece esnek ve güvencesiz alanlarda iş bulabilirlerken, şimdi iş sahaları genişledi. Kreş, doğum izni gibi konular iş yerlerinde

* Gülsüm Depeli'ye söyleşimize katkılarından ötürü teşekkür ediyoruz.

** Söyleşi Tarihi: 15/05/2014.

*** Yrd. Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İletişim Bilimleri Bölümü. emekcayli@gmail.com

**** Arş. Gör., Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İletişim Bilimleri Bölümü. ntokdogan@yahoo.com

tartışılmaya ya da uygulanmaya başlandı. Miras ve boşanma davalarında bir takım düzenlemeler yapıldı.

Feminist politikanın mücadele ettiği tek alan kapitalist sistem değil. Aynı zamanda, kadınların erkekler tarafından sistematik olarak ezildiği ve baskılandığı patriarkal sisteme de karşı çıkıyoruz. Sistemi kökten değiştirmek, ne yazık ki, hem kolay değil hem de yıpratıcı. Ancak, feminist mücadelenin etkisiyle kadınlar güçlenirken erkekler de kendilerini sorgulamaya başladılar. Bu nedenle işimiz geçmişe nazaran daha kolay. Toplumun çoğunluğu patriarkal sistemi üretiyor ve devam ettiriyor. Bu sistemde çoğunluğu oluşturan erkekler. Bizim savaşımlarımız da çoğunlukla bununla. Bu erkekler evde baba, ağabey, koca; işte patron olabildiği gibi örgütte de erkek yoldaş olabiliyor.

Derya:

Türkiye’de kadın hareketinin, özellikle feminist hareketin güçlenmesiyle, bu alanda üretilen bilgi ve mücadele pratikleri yeni toplumsal analizler geliştirmemizi olanaklı kıldı. Mücadele, kadın hakları savunuculuğu ve kadına yönelik şiddetle mücadelenin çok ötesine geçerek bütünlüklü bir iktidar eleştirisine doğru bir seyir izliyor. Sınıfsal sömürüye, heteroseksizme, milliyetçiliğe, militarizme, doğanın talanına karşı mücadele feminizmin temel gündemlerine dönüşüyor. Toplumsal iktidar ilişkilerinin birbirine eklemlenmiş, içi içe geçmiş doğası daha fazla sorgulanıyor, tabii bu da mücadele pratiklerini doğrudan etkiliyor. Bu durum, elbette, kadınların kendi taleplerini anlatmak üzere kamusal alandaki artan görünürlüğünün farklı deneyimlerden gelen kadınlar ve LGBT’ler ile daha fazla karşılaşmalarına olanak sunmuş olmasıyla çok ilgili. Bana öyle geliyor ki, asıl heyecan verici olan da bu: Bir arada eylemek ve kendi hikâyelerimizden cesurca söz edebilmek, çeşitliliğimizi, yani farklı kadınlık deneyimlerine sahip olduğumuz gerçeğini daha fazla duyumsamamızı da sağladı. Kadınlık deneyimlerinin başka pek çok iktidar ilişkisiyle belirlendiğini, çeşitlendiğini, bu açıdan ezme-ezilme ilişkisinde farklı konumlar alabildiğimizi daha açık konuşabilir hale geldik. Sıklıkla aldığı eleştirilerin aksine, feminizmin sınıf perspektifinden uzaklaştığı da doğru değil. Aksine “kadınlık” kategorisi bu açılardan da sorgulanıyor. Hal böyleyken, eşitlik talebinin giderek bütün toplumsal iktidar ilişkilerinin sorgulanarak tekil olana hakkının verilmesi talebine dönüştüğünü düşünüyorum.

Ezgi:

Kadınların kamusal alana çıkışları ve kamusal alanda var olma mücadelelerini Arendt'e referansla düşünmezdim sanırım. Kamusal alan ile özel alan ayrımını sorunsallaştırıyor olmak, feminizmin kamusal alan kurgusunu da kökten biçimde değiştiriyor bence. Özel olanın kamusal alanda tartışılmaya açılmasının, Türkiye kadın hareketi açısından belirleyici olduğunu söyleyebiliriz. Feminizmin 1980 sonrasında yeniden ortaya çıkış sürecinde en fazla görünür hale geldiği kampanyalardan biri 1987 yılındaki *Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası* olmuştur. Kadına yönelik şiddet, kadın hareketinin en önemli gündemlerinden biri olmaya devam ediyor ve özel sayılanı kamusal alanda sürekli olarak tartışmaya açıyor. Feminizmin, kadına yönelik şiddetin kamusal alandaki görünürlüğünü artırmak konusunda önemli bir başarı elde ettiğini düşünüyorum. Kadına yönelik şiddetle mücadele söylemi, bugün birçok alana sızmış durumda.

Kadınların kamusal alanda eyleyip, kendi hikâyelerini kamusal alana taşıma deneyimlerinin, farklılığı kamusal alana radikal biçimde taşıdığını düşünüyorum. Bugün feminizmin kamusal alanda eyleme ve hikâyesini anlatma pratikleri de bu farklılık vurgusuyla şekilleniyor. Bu farklılık vurgusu, bazı soruların kadın hareketi açısından önemini artırıyor: Kadınların eylem ve sözleri yalnızca kadınlık ortak paydası üzerine inşa edilebilir mi, yoksa Kürt kadın, lezbiyen kadın olarak, başörtülü kadın olarak var oluşları hesaba katılmadan oluşturulan söylem ve pratikler eksik mi kalacaktır? Kadınlık ortak paydasının kimleri kapsayıp kimleri dışladığının cevabı düşünüldüğü kadar net midir? Kadınlık kategorisinin giderek daha fazla sorgulanır hale gelmesinin, sokaktaki kadın eylemleri üzerindeki etkilerini artık daha net görüyoruz. Son birkaç 8 Mart eyleminde bu tartışma açık biçimde kendisini hissettirir oldu. Bu tartışmalarda “kadınlar” kategorisini fazlasıyla özcü bir kadınlık tanımını dayatarak benimsediği iddia edilen bir grup ile, kadınlığın feminizmin altını boşaltacak denli açık bir tanımını benimsediği söylenen bir başka grup arasında kutuplaşmanın tüketici olduğu düşünülse de ben, Türkiye'deki feminist hareketin tartışmaktan çekinmeden netameli konuları ele almasının önemine inanıyorum. Kabaca sokak hareketi diye tanımlayabileceğimiz hareket açısından bu tartışmanın oldukça merkezî hale geldiğini söyleyebiliriz. Fakat kadın mücadelesinin diğer alanlarında bu tartışmaların ağırlığı daha az hissediliyor. Örneğin kadınların siyasal alandaki eşit temsiline dair mücadele, “kadınlar” kategorisinin sorgulanır hale gelmesinden daha az etkileniyor gibi görünüyor.

Önümüzdeki dönemde kadınların sokak eylemleriyle, diğer alanlarda yürütülen mücadelelerin daha fazla kesişeceğini umuyorum. Sokak mücadelesinin önemi ortada. Kadına

yönelik şiddetle mücadele alanında feminist söylemin yaygınlaşması sürecinde sokak mücadelesi büyük rol oynadı. Mücadelenin diğer alanlarıyla birlikte bu başarı sağlandı. Farklı alanlardaki mücadelelerin gündemlerini ve söylemlerini birlikte tartışmanın dağıtıcı etkisinden korkmamak gerekiyor diye düşünüyorum.

Gündelikliğin eril yasası kadını sokaklarda istemiyor. “Geceler de bizim sokaklar da” (*Reclaim the nights*) sloganı ile kadınlar sokakta özgürce var olabilmeyi talep ediyor, “Kaltak yürüyüşleri” (*Slutwalks*) kadının sokaktaki özgürlüğünü koşullara bağlayan cinsiyetçi müdahalelere itirazın bir diğer ifadesi oluyor. Kadınların ayrımcılığa itirazının küresel diline Türkiye’deki kadınlar nasıl ekleniyor? Sokakta ve eylem alanında kadın olma hallerinin Türkiye’nin özgüllükleri açısından bir değerlendirmesini yapar mısınız?

Mehtap:

Kadın kurtuluş hareketinin güç kaybetmesi, kadın etkinliklerinde feministlerin taleplerinin daha az yer almaya başlaması, feminist olan ya da olmayan kadınları ayıran ideolojik/politik arka planın bir hayli bulanıklaşması gibi nedenlerle feministler bundan on iki yıl önce, bir parçası oldukları eylemlerden ayrı, feminist bir eylem yapma kararı aldılar. Bütün kadınların eylemi olsun, hiç kimse öne çıkmasın diye de imzalı, bir kurumla özdeşleşmiş döviz, bayrak, pankart, simge taşınmamasını kararlaştırdılar. Gecelerin, sokakların kadınlara yasaklanmak istenmesi nedeniyle bu eyleme ‘gece yürüyüşü’ adı verildi. 8 Mart Feminist Gece Yürüyüşü’nün ilki, 2003 yılında, Taksim Meydanı’ndan Mis Sokak’a doğru gerçekleştirildi. Savaş ve işgal temasıyla gerçekleştirilen yürüyüşte 'Hitler, Mussolini, Şaron, Miloseviç, Bush, Saddam... Hepsi erkek, tesadüf mü?' yazan bir pankart taşındı. Yürüyüşe katılım her yıl katlanarak arttı. 2003 yılında 100 kadar kadınla başlayan gece yürüyüşünde bu yıl, Gezi Direnişi’nin de etkisiyle on binlerce kadın vardı. Kadınlar Gezi Direnişi’nde de, 1 Mayıs’ta da, Hrant’ın anmasında da, Berkin Elvan’ın cenazesinde de aktif olarak yer aldı.

Feminist Gece Yürüyüşü’nün ilk yıllarında, en önde kadın grupları yer alıyor, arada zincir oluşturuluyor, bu zincirin ardına kadın-erkek grupları yerleşiyor, en arkada ise erkekler yürüyordu. 2005 yılında ise, 8 Mart gündüz yürüyüşü örgütlenmesinde bir ayrışma yaşandı. Bu tarihe kadar, erkeklerin arkadan yürümesi konusunda fikir birliği varken, devrimcilik ve reformculuk tartışmasıyla da bağlantılı olarak, “kadın erkek el ele” diyen bir grup, ayrı bir 8 Mart mitingi örgütlemeye karar verdi. Böylece gündüz mitingleri iki koldan örgütlenmeye

başlandı. Birinci kol, *8 Mart Kadın Platformu*'na aitti. Mücadelenin merkezine erkek egemenliğini koyan, heteroseksizme, kapitalizme, militarizme, milliyetçiliğe karşı mücadeleyi de gündemleştiren, içinde Kürt kadın hareketi, feministler, çok sayıda sosyalist parti/gruptan kadınlar, *DİSK*, *KESK* ve demokratik örgütlerden kadınların olduğu bu platform, erkeklerin katılımına kapalıydı ve sadece kadınlarla miting örgütlemeyi savunuyordu. Mitingi örgütleyen ikinci kol ise, sınıf savaşını, devrimi ve sosyalizmi merkeze alan ve kadın-erkek el ele mücadeleyi savunan *Devrimci 8 Mart Platformu*'ydu. '8 Mart kızıldır, kızıl kalacak!' şiarıyla toplanan bu platformda *Emekçi Kadınlar-EKA* ve *Kaldıraç* da vardı. Platform bileşenlerinden bir bölümü, süreç içinde kadın gündeminin geride kaldığı eleştirisiyle ayrıldılar ve *8 Mart Kadın Platformu*'na dâhil oldular. Bir kısmı kendi kadın-erkek eylemini yapmaya devam ederken, mitinge de katıldılar. Bu yıl, Gezi Direnişi'nin de etkisiyle daha büyük bir heyecanla yürüyüşe hazırlanıldı. Gazetelerde, televizyon kanallarında 8 Mart gecesi kadınların geceleri, sokakları, meydanları terk etmeyecekleriyle ilgili pek çok haber yayınlandı. Feminist Gece Yürüyüşü için yapılan uluslararası dayanışma çağrısına, dünyanın dört bir yanındaki kadınlardan ve LGBTİ örgütlerinden destek yağdı. Sadece kadınlarla, erkeklerin gölgesine, alkışına, müdahalesine imkân vermeden direnmek isteyen kadınlar 8 Mart'ta bile erkek şiddetine maruz kaldılar. Kortejin yanındaki "erkek yoldaşlar" feminist korteje karıştı ve şiddete varan sataşmalar yaşandı. Feministlere tek çıkış yolu kaldı: Eylemi erken bitirmek! Kısacası bunca kazanıma rağmen 8 Mart'ta kadınlar, erkek şiddetine maruz kaldı. Hem de sosyalist erkekler tarafından! Biz buna rağmen kadınlarla ilgili ya da toplumsal eylemlerde var olmaya devam edeceğiz. Yaşam hakkımız için, özgürlüğümüz için direnmeye, mücadele etmeye ve sokaklarda olmaya devam edeceğiz. Barikatları, parkları, meydanları, geceleri terk etmeyeceğiz.

Derya:

Bu eylemlerle kadınlar, kent yaşamının bütün olanaklarından eşit bir biçimde yararlanmayı, sokakta gündüz ve gece tacize, tecavüze maruz kalmadan özgürce dolaşabilmeyi talep ediyorlar. Taciz ve tecavüze maruz kaldığında kadınları suçlayan eril söylem, Türkiye'de de çok yaygın. Bu sadece kadınları "kapatma" arzusuyla başvuru olan bir şey değil. Maalesef zaman zaman biz kadınlar da kendimizi daha kontrol edilebilir bir dünyada ve güvende hissetmek için bu söyleme başvuruyoruz: "Gece sokağa çıkmazsam, mini etek giymeysen, vb. bu benim başıma gelmez" diyoruz. Erkeklerin dilindeki karşılığı da, "Bunu bunu yapmalarını engellersem, bu benim yakınım olan kadınların başına gelmez." oluyor tabii. Bu

yıl İstanbul'da Gece Yürüyüşü'nün on ikincisi, İzmir'de ikincisi düzenlendi. Ankara'da da epeydir yapıldığını biliyorum. Tabi burada sözünü ettiğimiz gece yürüyüşleri, 8 Mart gecesi yapılanlardır. Ancak, çok daha uzun yıllardır İzmir'de, 25 Kasım eylemlerini de geceleri yaptığımızı ekleyeyim. Bu eylemler, Türkiye'de de gelenekselleşiyor ve kadınların özgür bir biçimde yaşama arzusunun bir kanıtı olarak coşkulu ve karnaval havasında geçiyor. Sahiden, çok az eylemde hissedilen bir ruh hali hâkim oluyor sokaklara. Öyle ki, "Dünya yerinden oynar, kadınlar özgür olsa!" derken dünyayı yerinden oynatmaya gücümüz olduğuna gerçekten inanıyoruz.

Ezgi:

Bu, cevaplanması benim açımdan oldukça zor bir soru. Soruyu zor bulmam, kendime ve biraz da çevremdeki feministlere dair bir gözlemimden kaynaklanıyor: Türkiye'de hem feminist mücadelenin özgün konuları açısından hem de siyasal ve toplumsal gelişmeler açısından inanılmaz yoğun bir gündem var. Bu nedenle, kadınların küresel alandaki mücadelelerini çok fazla takip edemediğimizi düşünüyorum. Yalnızca basitçe gündemi takip edip, yapıp edilenlerden haberdar olmaya dair bir eksiklikle ilgili değil bu gözlemim. Kişisel olarak Türkiye bağlamına fazlasıyla gömülü olduğumu, kafamı kaldırıp çevrede ne olup bittiğini düşünmeyi çoğu zaman unuttuğumu fark ediyorum. Fakat bu gündemi takip etmek, özellikle de son dönemde giderek daha önemli ve heyecan verici bir hale geliyor. Dünyanın her köşesinde insanların farklı gündemlerle, farklı biçimlerde olsa da sokaklara çıktıklarını, isyan etkilerini ve bu isyanların önemli bir kısmında kadınların önemli bir rol oynadığını görüyoruz. Kadınların toplumsal ayaklanmalarda ön saflarda olmaları çok da yeni bir olgu değil aslında. Asıl toplumsal cinsiyet savaşı, iş kurumsallaşma aşamasına geldiğinde ortaya çıkmış, geçmiş mücadelelerden öğrenebildiğimiz kadarıyla. İçinden geçtiğimiz bu dönemin toplumsal cinsiyet ilişkileri açısından sonuçlarını da ancak uzun dönemde gözlemleyebileceğiz. Yine de kadınların dünyanın birçok yerinde gerçekleşen bu ayaklanmalara katılımlarının feministler açısından oldukça önemli bir gelişme olduğunu ve toplumsal cinsiyet ilişkilerinin dönüştürülmesi için önemli bir olanak sağladığını düşünüyorum.

Bu güncel bağlamı değerlendirirken aşağıda kısaca değineceğim bağlamı da göz önünde bulundurmalıyız: Dünyanın birçok yerinde kadınlar farklı küresel ağlar yoluyla örgütlenerek, hem yereldeki mücadelelerini güçlendiriyor hem de toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştiren küresel işbölümünü sorunsallaştırıyorlar. Kadın örgütlerinin

bağlarının aynı zamanda küresel sermayeyle eklemlendiği ve bu eklemlenmelerin yerel direnişlerle karşılaştıklarını da eklemek gerek. Türkiye'ye baktığımızda da bu süreçleri kolayca gözlemleyebiliriz; uluslararası aktörlerin Türkiye'deki toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik projeleri desteklediğini ve birçok kadın örgütünün bu küresel ağa projeler yoluyla eklemlendiğini biliyoruz. Özellikle 2000'lerde hararetli bir tartışma konusu olan “projecilik” feminist hareket tarafından sert biçimde eleştirildi de. Bu küresel ağa karşı örgütlenen küresel sermayeden görece bağımsız, yerel fakat ülkeler aşırı bağlar da kuran mücadeleleri göz ardı ediyor değilim ki sanırım, bu soruda asıl merak edilen bu mücadeleyle, Türkiye kadın hareketinin ne derecede ve nasıl eklemlendiği. Fakat yukarıdaki bağlamı göz önünde bulundurmadan, bu ikinci ağa yönelik gözlemlerin biraz boşa kalacağını düşünüyorum. Çünkü Türkiye'de bu iki paralel ve aslında birbirlerine karşı eleştirel mesafeyi koruyan konumun, farklı mücadele süreçlerinde yan yana geldiğini hatta yer yer aynı aktörler tarafından işgal edildiğini düşünüyorum. *Dünya Kadın Yürüyüşü*, *Avrupa Kadın Lobisi* gibi örgütlenmeler, *One Billion Rising* gibi küresel eylemler yoluyla Türkiye'deki kadın hareketinin, küresel ağlara eklemlendiğini biliyoruz. Bir de doğrudan uluslararası ismini üstlenmeden yaptığımız eylemler var; *reclaim the nights* buna örnek verilebilir. Kadınlar 8 Martlarda ve bazen 25 Kasımlarda, şehirlerin geceleri kadınlar için güvenli yerler olmamasını protesto ediyorlar. *Slutwalk* benzeri eylemler, Orhan Çeker'in, dekolte giyenin tecavüzü hak ettiği yönündeki açıklamaları sonrasında yapılmıştı. Bu kadar örnek verince, başlangıçta paylaştığım gözlemin çok da anlamlı olmadığı düşünülebilir. Fakat bu eklemlenmelerin çoğu, oldukça dağınıklar ve kadınların küresel mücadelelerine dair üzerine çok düşünülüp tartışılmadan gerçekleşen, biraz kendiliğinden eklemlenmeler. Dolayısıyla kurulan bağlar da zayıf ve çok da sürdürülebilir değil. Özellikle içinde bulunduğumuz bu dönemde ve yukarıda ana hatlarını çizdiğim bağlamda, daha kapsamlı tartışmaların ve güçlü bağların önemli olduğunu düşünüyorum.

Peki Gezi eylemlerinde, ya da eylemlerin tüm Türkiye'de yayılmasına göndermede bulunmak için tercih edilen bir tabir olarak Haziran İsyanı'nda, kadın eylemciler alanlarda kadın olmayı nasıl deneyimledi? Küfürlü sloganlara müdahaleler örneğini düşündüğümüzde kadınların katılımı nasıl karşılandı diğer eylemcilerce?

Mehtap:

Gezi Parkı Direnişi feminist bir eylem değildi, ama feminist kadınların etkin olduğu bir süreçti. Haklarında adli soruşturma başlatılanların yüzde 50'si kadınlar olsa da, direniş

boyunca kadınlara, seks işçilerine, LGBT'lere cinsiyetçi ve homofobik küfürler edildi. Bu öfkenin sorumlusu olmadıkları halde, Erdoğan'ın anasına ve kızına yönelik yazılamalar yapıldı. Bütün bunlar erkek egemen bir namus algısının göstergesiydi. "Küfürle değil inatla diren" sloganı bu süreçte feminist kadınlar tarafından üretildi. Başlangıçta uyarılarımız erkekler için rahatsızlık vericiydi ancak, direnişin devamında sözlerimizi dikkate almaya, daha özenli davranmaya başladılar. Önemli bir kazanımdı. *İstanbul Feminist Kolektif*'in 4 Haziran'da yaptığı "boyanı kap gel" çağrısı üzerine Taksim'de toplanan kadınlar duvarlardaki cinsiyetçi ve homofobik yazıları sprey boyalarla kapattı. Kadınlar, küfürleri dönüştürürken "küfürle değil, inatla isyan", "küfür tacizdir, inatla diren", "Tayyip kaç, kaç, kaç kadınlar geliyor" gibi sloganlar attı. Bu eylemden dört gün sonra kadınlar, Gezi Parkı'nda küfür atölyesi organize ederek kadınların bedenlerini ve cinselliğini hedef alan küfürleri nasıl tersine çeviririz, bununla nasıl mücadele ederiz sorularına yanıt aradılar. Beden, cinsiyet, dil ilişkisi tartışılırken, tedavülden kalkmış küfürler yeniden hatırlandı, cinsiyetsiz küfürlerin neler olabileceği, tamamen küfürsüz bir tepkinin nasıl verilebileceği tartışıldı. "Kadına, orospuya, ibneye küfretme", "Barikattayız direniyoruz", "Gezi'de tacize yer yok" yazan *sticker*'lar bastırıldı. Kadınların bütün bu çabaları sonuçsuz kalmadı. Direnişin başında "orospu çocuğu", "ibne", "amına koyayım" gibi cinsiyetçi küfürleri fütursuzca kullananlar "şerefsiz diyebiliyor muyduk abla?" diye sormaya, küfür edenleri uyarmaya, "amma homofobikmişsin sen de" ya da "orospular da bizimle direniyor küfretmeyin arkadaşlar" demeye başladılar. Sokaklarda hiç olmadığı kadar rahattık. Çünkü erkekler, kadınların da varlığını hissetmişti. Haftalarca tek bir taciz olayı yaşanmamış olması, dayanışmanın ve söylemlerimizin dikkate alındığının önemli bir göstergesiydi.

Derya:

Kadınların katılımı, genel olarak çok olumlu karşılandı bence. Bu deneyim, hepimiz için çok öğreticiydi. Kadınlara geçmeden önce, genel olarak İzmir direnişine dair kısaca bir şeyler söylemek isterim. İzmir'de, "İzmirliliğin" seçkin bir biçimde İzmirliyi, ülkelerinin geri kalanından farklı ve ayrıcalıklı bir konuma yerleştirme biçimini aldığı biliniyor. Bu nedenle, bir başkası tarafından söylendiğinde zaman zaman "rencide olmuş" hissettiklerini ifade etseler de, içten içe "gâvur İzmir" yaftasını da gururla taşırlar. Oysa direniş günlerinde büyük bir isteklilikle "Her yer Taksim, her yer direniş", "Diren Kızılay, İzmir seninle" diyorduk. Üstelik İzmir'e özgü öğeler de buna katıldı: "İzmirli toma'ya tomat der", "Bize biber gazı da çiğdem" gibi dövizler, yazılamalarla çok sık karşılaşıyorduk. Tabi en önemlisi, cinsiyetçi söylemin bir

parçası olarak öne çıkarılan “İzmir'in kızları”, “Direnen Gezi Kadınları Her Yerde” diyerek direnişin kurucu özneleri oldular.

Feministler olarak kendi aramızda yaptığımız değerlendirmeden hareketle söyleyebilirim ki, İzmir’de Gezi direnişine kadınların örgütlü bir biçimde katılımı başlangıçta duymadığımız, direnişin ilerleyen sürecinde beliren bir ihtiyaçtan doğdu. Direnişin ilk günlerinde, biz de herkes gibi kendimizi sokaklara attık, kiminle yürüdüğümüze bakmadan sloganlar attık, daha önce hiç yan yana gelmediğimiz gruplarla barikatlar kurduk, polis şiddetine birlikte direndik. Kimin söylediği değil, ne söylendiği önemliydi elbette. Ancak maalesef bir süre sonra, barış içinde bir arada olabilmek için “çapulcuym” demek yetersiz hale geldi, “kadınlar, eşcinseller, translar, seks işçileri olarak biz de buradayız” demek zorunda kaldık. Çünkü sokaklara erkek egemen, homofobik, ayrımcı bir söylem hâkim olmaya başlamıştı. Kadınların direnişe örgütlü katılımı, başka şeylerin yanı sıra bu söyleme de bir itiraz olarak görülebilir. Bu amaçla, 5 Haziran ve 9 Haziran tarihlerinde iki feminist yürüyüş düzenledik ve duvarlardaki cinsiyetçi, homofobik yazılamaları barışçıl olanlarıyla değiştirdik. Bu eylemler, daha önce feminist harekete hiç temas etmemiş çok sayıda kadının katılım gösterdiği, erkeklerin de alkışlarıyla yoğun bir biçimde destek verdiği coşkulu eylemlerdi. Bu eylemler sırasında, mahcup bir tebessümle, elindeki spreyle kendi duvar yazılmasında değişiklik yapan erkekler de oldu. Genç bir erkeğin, o sırada küfreden, kendisinin de dâhil olduğu taraftar grubuna, yanlarından geçerken attığımız “Küfretmek tacizdir küfretmeden diren!” sloganını attığı, bizleri de neşelendiren bir anı hatırlıyorum. Tabii, bu tutumumuzdan rahatsız olan, kitleye “ebeveynlik” yaptığımızı, gençlerin öfkesini dilediğince ifade etmeye hakları olduğunu, feministleri çok “sevimsiz” bulduğunu söyleyen bir erkeğe meramımızı anlatmaya çalışırken yaşadığım zorlanmayı da unutmam mümkün değil. Ancak yine de genel havanın bu olduğunu söyleyemem. Elbette niyetimiz kimsenin öfkesini bastırmak olamazdı. Bizler bir arada direnmenin koşullarını en az alandaki diğer özneler kadar birlikte belirleme hakkımız olduğuna inanıyorduk, o kadar.

En güzeli de, direnişin on ikinci gününde eylem alanına dönüşen Gündoğdu Meydanı’nda kurulan ortak kürsünün inisiyatifinin, biz feminist kadınlara verilmesiydi. Bu muazzam bir deneyim oldu. Daha önce tanık olmadığımız görkemli bir kalabalıkla, feminist söylemi direniş alanına hâkim kıldığımızı görmenin heyecanı anlatılamaz. Direnişteki varlığımız, taleplerimizi duyulur kıldığımız ölçüde anlam kazanıyordu. Bir de sahiden insan olmanın en iyi halleriyle de karşılaştık direniş sokaklarında. O kadar çok iyilik, saklandığı yerden nasıl olmuştu da çıkmıştı, hayretle birbirimize soruyorduk. Sanırım, tam da bu yüzden,

daha önce deneyimlediğimizden farklı olarak, direnişçilerin ağzından çıkan küfür bizim dilimizde acı bir tat bırakıyor, cinsiyetçi yazılamalar, bu “iyilik” haline tacizkâr bir biçimde sızıyordu. Ne var ki, kürsüden yaptığımız konuşmalar, birlikte söylediğimiz şarkılar sesimizi çoğalttı.

Ezgi:

Kadınların Gezi eylemlerini¹ ve eylemlerde kadın olmayı nasıl deneyimledikleri sorusunun cevabını, ancak kişisel deneyimlerime ve forumlarda duyduklarıma dayanarak cevaplandırabilirim. Oysa bu ikisinden çok farklı birçok deneyim olduğuna eminim. Klasik bir cevap olacak biraz ama bu konunun daha fazla araştırılmasına ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Feminist gece eylemlerinden ve bu eylemlere katılan kadınların taleplerinden yukarıdaki yanıtta bahsetmişim. Gezi eylemleri sırasında, geceleri Ankara'da daha önce hiç hissetmediğim kadar güvende hissettim. Ve bunu polisin tüm şiddetine rağmen hissettim. Tabii ki eylemler sırasında tacizin hiç yaşanmadığını söyleyecek değilim; her ne kadar ben yaşasam da kadınların birçok yerde tacize uğradıklarını duyduk. Fakat gündelik hayatta çok da deneyimleyemediğimiz bir dayanışma ve karşılıklı güven ilişkisini deneyimlediğimi söyleyebilirim. Katıldığım bir forumda bir kadın çok etkileyici bir biçimde bu deneyimden bahsetti ve forumdaki erkeklere seslenerek şöyle söyledi: “Artık sokakta olmanın tadına vardık, bundan sonra da içeri girmek istemiyoruz. Siz de bundan sonra bunun farkında olun ve buna göre davranın.” Eylemler sona erdikten sonra bu ne kadar gerçekleşti tartışılır ama yine de birçok kadın için bu deneyimin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Küfürlü ve militarist sloganlar konusunda da benim olumlu deneyimlerim oldu. İlk günlerde yapılan müdahaleler çok fazla anlaşılmıyor gibiydi; sonraki günlerde ise feministlerin verdiği tepkiler hızla yerini buldu ve sloganlar tepki verilen anlarda değiştirildi. Bir eylemde elimizde tuttuğumuz “Küfürle Değil İnatla Diren” pankartının fotoğrafı defalarca çekildi. Tabii “Mustafa Kemal'in Askerleriyiz” sloganı büyük kalabalıklarca haykırılırken “Öldürmeyeceğiz, Ölmeyeceğiz; Kimsenin Askeri Olmayacağız!” diye bağırان birkaç kadının sesi her zaman duyuldu ve kalabalıklar anti militarist sloganlar atmaya başladı diyemeyeceğim, ama yine de durup düşünenlerin olduğunu gördüm. Eylemlere farklı biçimlerde katılan kadınların deneyimlerini daha fazla duymak isterdim: Mahallelerindeki yürüyüşlere katılan kadınlar, balkonlarından tencere tava çalan kadınlar, evden çıkamayan ama sosyal medya üzerinden destek veren kadınlar, forumlarda kalabalık gruplar önünde söz alan kadınlar, eylemcilerle evde yaptıkları yemekleri paylaşan, gazdan etkilenen, polisten

kaçan eylemcilere kapılarını açan kadınlar... Hepsinin deneyiminin birbirinden farklı olduğunu ama dayanışmayı güçlendirecek ortaklıklar taşıdığını düşünüyorum.

Emma Goldman vari bir “dans edemediğim devrim devrim değildir” atmosferi de oluştu eylemlerde. LGBT’ler ve feministler bu atmosferin oluşmasında etkili oldular diyebilir miyiz? Ve buna “eylemlerin ciddiyeti” adına tepki gösterenler de oldu mu? Örneğin sosyalist solla bu konuda herhangi bir ihtilaf yaşandı mı? Sizin deneyimleriniz nasıldı?

Mehtap:

Kesinlikle LGBTİ’ler ve feministler, Gezi Direnişi’nin ruhunu çok değiştirdiler. Rejimler ve iktidarlar hep kadınlara doğru yolu göstermeye çalıştılar, aynı babaların, kocaların, abilerin yaptığı gibi... Direnişin sürdüğü sokaklarda kendimizi normalden daha güvende hissettik ve bu güveni korumamız gerektiğini düşündük. Örgütlenmek, atölyeler yapmak, kendi sözümüzü üretmek, cinsiyetçi küfürlere dur demek ve ihtiyaçlarımızı karşılamak amacıyla “Tayyipsiz, Tacizsiz Hava Sahası” yazan mor çadırımızı kurduk. Direniş sürecinde solcu, sağcı herhangi bir grubun dayatmalarına maruz kalmadık. Aksine ağız dolusu küfür edenleri uyardığımızda özürle karşılandık. Bence LGBTİ’lerin ve kadınların yaşadıkları zorlukları sorgulamalarını sağladık.

Derya:

Şunu söylersem çok mu iddialı olur bilmiyorum: Muktedirin despotizmine, her alanda söz söylemesine ve kendi sözü ve eylemi dışındaki her şeyi kendi iktidarına karşı bir tehdit olarak algılayarak saldırmasına karşı, bizi direnişe çağıran ve eyleyişimizi şekillendiren “ruh”, “Gezi ruhu” biz feministler ve LGBT’ler için o kadar da yeni değildi. Sözümüze ve eylemlerimize rengini veren şey, tıpkı Gezi Direnişi’nde olduğu gibi, iktidara kafa tutarken özgürce yaşama arzumuza ve neşemize sahip çıkma kararlılığımızdı. Bizi sokmak istedikleri kalıba girmeyeceğimizi, karnaval havasında geçen eylem biçimlerimizle de açık ediyorduk her defasında. Evet, bu açılardan, oluşan atmosferde etkili olduğumuzu söyleyebiliriz.

İzmir’de sosyalist solla bu konuda herhangi bir ihtilaf yaşandığını hatırlamıyorum. Aksine, Direniş sırasında *KESK* ve *DİSK*’in iş bıraktığı grev günü, kürsü konuşmalarına hâkim olan dil, yine direnişte şekillenen bu yeni dildi. Ayrıca, sendikalı arkadaşlarımızın da kürsünün feministlerin inisiyatifine bırakılmasında çok emeği geçti. Teknik bütün desteği

sendikalı arkadaşlar sağladı ve bunu yaparken içerikle ilgili en ufak bir öneride dahi bulunmadıklarını da belirterek haklarını teslim etmek isterim. Bence herkes her şeye rağmen yaşamakta olanın yepyeni bir şey olduğunun farkındaydı. Bunu kavramış olmamız, birbirimizi içtenlikle ve dayanışmayla dinlemeyi de öğretti.

Ezgi:

Feministlerin ve LGBTİ'lerin bu atmosfer üzerinde önemli bir etkisi olduğunu düşünüyorum. Fakat bu atmosferin kendiliğindenlikle, dayanışmaya ve paylaşmaya açık olmakla ve herkesin üzerine çokça konuştuğu ortak yaratıcılıkla da çok ilgili olduğunu düşünüyorum. Ben Gezi eylemlerinde birçok insanın ve grubun, yeni eylemlilik biçimlerini, esprili sloganları, dayanışmaya dayalı yeni ilişki biçimlerini büyük bir heyecanla karşıladığını gördüm. Kitap okuma eylemleri, forumlar, bostanlar, duran insan eylemleri, yeryüzü sofraları, bestelenen şarkılar, sloganlar... İnsanların birbirlerini anlamaya, birbirlerinden öğrenmeye, birbirlerine dokunmaya bu kadar açık olmaları beni çok mutlu etti. Bu yaratıcılığın, polis şiddetine, hükümetin nefret ve şiddet yüklü tepkisine, ölümlere karşı insanları güçlendirdiğini düşünüyorum. Tüm bunlar, eylemlerin “ciddiyeti”ni zedelemeyecek biçimde yapıldı; çünkü gerçekten çok ciddi mevzular insanı sokağa çıkardı ve sokakta tuttu. Tabii ki tüm bunlar genellenemez. Eylemlerin ciddiyetine dair, soruda bahsedildiği gibi bir ihtilafa ben tanık olmadım ama başka önemli müdahaleler yapıldı. İnsanlar dayanışmayı zedeleyecek hareketlere, sloganlara tepki verdi. Kadınların böylesi bir müdahalesi de başörtülü kadınlara yönelik şiddet ve tacize ilişkin oldu. Başörtülü kadınların maruz kaldığı saldırılara karşı kadınlar, Dolmabahçe'den Gezi Parkı'na yürüdüler. Hem saldırılara hem de saldırıları eylemlerin meşruiyetini sorgulanır hale getirmek için gündemleştiren hükümete karşı verilebilecek en iyi yanıtlardan birini verdiler.

Haziran İsyanı'nda kadınlar gerek görünürlük gerekse eylemlilik açısından son derece ön plandaydı. Bunun nedeni sizce nedir? Kadınların talepleri nelerdi, neden sokağa çıktılar? Haziran İsyanı'nın kadınların yaptıkları diğer eylemlilik ve dayanışma gösterilerinden farkı neydi?

Mehtap:

Diğer eylemlerimizden çok farklıydı. Çünkü ilk kez her kesimden insanla ve parkta konaklayarak mücadele verdik. Çok ciddi bir polis şiddeti söz konusuydu ve bu şiddet günlerce sürdü. Bu yüzden tarihte az rastlanır bir dayanışmaya tanık olduk.

Halkın, AKP iktidarına ve onun temsilcisi Tayyip Erdoğan'a olan öfkesinin direnişe dönüştüğü Gezi eylemlerinin ilk gününden itibaren biz kadınlar da kent merkezlerinde, caddelerde, sokaklarda, parklarda özgürce ve eşit bir biçimde var olmanın mücadelesini verdik. Kadınları aileye, evlere mahkûm etmeye çalışan, kamusal alanları erkeklere ait kılan patriyarkal sisteme; kürtajı yasaklayan, en az üç çocuk doğurmamızı söyleyen, erkek şiddetini besleyen, kadını esnek, güvencesiz ve ucuz emeğin kaynağı olarak gören, heteroseksüel tek eşliliği bütün topluma dayatan, trans cinayetlerini, lezbiyenlerin ve biseksüellerin üzerindeki baskıları arttıran AKP hükümetine karşı direndik. Direnişin sürdüğü sokaklarda kendimizi normalden daha güvende hissettik. Bu güveni korumamız gerektiğini düşündüğümüz için de, direniş boyunca parkı da, geceleri de, sokakları da, barikatları da terk etmedik. Aile içine hapsedilmek istenen kadınlar için tencere tava, kadın düşmanlarının keyfini bozan birer eylem aracına dönüştü. Direniş sürecinde çeşitli eylemler yaparak, kadınları aileye hapseden, çocuk ve bakım emeğini üzerlerine yıkan, kadının bedenini, cinselliğini denetleyen heteroseksist AKP politikalarını deşifre ettik. Hükümetin kadın emeği sömürsünü açığa çıkardık. Kadınlar olmadan barış olmaz dedik. Doğasına, suyuna, deresine, mahallesine sahip çıkan kadınlar olarak eşit ve özgürce yaşayabileceğimiz bir kenti hep beraber kuracağız. Tedirgin olduğumuz sokaklarda, parklarda artık daha rahat yürüyoruz.

Derya:

Aslında her şeyden önce direnişin ortak taleplerini sahipleniyorduk. Ancak, kadınlar olarak bedenimiz, kimliğimiz ve emeğimize yönelik her türlü ayrımcılığa karşı da sesimizi yükseltiyorduk. İktidarın kadın düşmanı politikalarına, bedenimize ve doğurganlığımız üzerindeki denetimine, kürtaj hakkımızın elimizden alınmaya çalışılmasına, günde beş kadının öldürülmesine, tecavüze, tacize karşı da direnişteydik.

Ezgi:

Kadınların eylemlere katılımlarının nedenleri üzerine bazı tahminlerde bulunabilirim fakat söyleyeceklerim maalesef tahminden öteye gidemeyecek. Kadınların hem “kadın” olarak, hem aidiyet hissettikleri diğer toplumsal grupların üyeleri olarak, hem de birey birey çok

farklı talepleri olduğunu düşünüyorum. Örneğin, İzmir Gündoğdu'daki eylemlere katılan orta sınıf bir kadının motivasyonları ve talepleriyle, Hatay Armutlu'daki bir kadınıninkilerin birbirlerinden farklı olduğunu tahmin edebiliriz. Feministlerin neden sokağa çıktıkları konusunda daha net olabilirim sanırım. Feministler kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığa, ataerkiye, homofobiye ve transfobiye, savaşa ve milliyetçiliğe karşı, hükümetin, kadınları aile içindeki rolleri üzerinden tanımlayan, bedenlerini ve doğurganlıklarını denetim altına almaya çalışan, esnek ve güvencesiz istihdama mahkûm eden politikalarına karşı zaten sokaktaydı ve Gezi'de de bu talepleri yine dile getirdiler. Yine öncesinde, demokratik hakların kısıtlanmasına, polis şiddetine karşı çıkan feministler diğer muhalif gruplarla birlikte eylemlere katılmaktaydı. Gezi eylemlerinde feministler, bunlardan bambaşka yepyeni taleplerle ortaya çıkmadılar ama bu talepleri Gezi'de dile getirilen şikâyetlerle ve ortaya çıkan taleplerle eklemlediler. Eylem alanındaki ayrımcılığa, cinsiyetçiliğe ve her kim uygularsa uygulasin şiddete karşı çıktılar. Diğer eylemlerden farkının da, bu eylemlerde feminist söylem ve taleplerin diğer taleplerle eklenme gücünden kaynaklandığını düşünüyorum. Yukarıdaki sorulara verdiğim cevaplarda, feministlerin eylemlere nasıl müdahalelerde bulduklarını kısaca anlatmıştım. Bu örnekler bence feministlerin alanlardaki varoluşunun farkını gösteriyor.

Haziran İsyanı sürecindeki kadın profilini nasıl tanımlarsınız? Ya da tanımlamak mümkün mü?

Mehtap:

Bu kadar çok kadının direnişin içinde yer alması birikmiş bir öfkenin göstergesiydi. Polisin yakın mesafeden yüzüne gaz sıktığı, Kırmızılı Kadın, Ceyda Sungur ve TOMA'nın karşısına geçip kollarını açan, Siyahlı Kadın, Kate Mullen gibi direnişe sembol olan başka kadınlar da vardı. Mimar Mücella Yapıcı, Oyuncu Şebnem Sönmez, "Bu maskenin altında fikir var, fikirler kurşungeçirmez" düsturuyla bir başkaldırı ikonu haline gelen V'nin maskesini başörtüsüyle birlikte takan, yaşına aldırmadan elindeki sapanı polisler doğrultan, "kaç gündür izliyorum, hep kuru yiyorsunuz" diye Gezi'de kalanlara sıcak çorba taşıyan, topuklu ayakkabıları, mini etekleriyle gaz kapsüllerine tekme atan, üzerine sıkılan biber gazı ve tazyikli su nedeniyle ayakta bile duramazken polisler "çok büyük yanlış içindesiniz, yapmayın, görevi bırakın" diye bağırarak farklı yaşlardan, farklı meslek gruplarından, sosyal

sınıflardan pek çok kadın direnişte aktif olarak yer aldı. Direnişin 18'inci gününde İstanbul Valisi Hüseyin Avni Mutlu ve İçişleri Bakanı Muammer Güler'in ailelere yönelik "çocuklarınızı parktan alın" çağrısına da kadınlar kayıtsız kalmadı. Anneler çocuklarını eve çağırmak yerine, Gezi'ye gidip yanlarında olmayı tercih etti. Parkın etrafında el ele tutuşarak çember yapan yüzlerce kadın, "Her yer anne, her yer direniş", "Abdullah Cömert çocuğumuzdur" sloganları attı. Kısacası her yaştan, kesimden, meslek grubundan, politik olan olmayan kadınlar oradaydı. Bu yüzden bir profile sığdırmak pek mümkün değil.

Derya:

Sanırım, her kesimden kadını görmek mümkündü. Direnişçiler arasındaki genel çeşitlilik kadınlar için de söz konusuydu elbette. Laik, işçi, çevreci, Atatürkçü, sosyalist, feminist, ulusalcı ve daha pek çok başka aidiyetle oradaydık. Gündem, iktidarın kadın politikaları da değildi doğrudan. Ancak, alandaki görünürlüğümüz ve örgütlülüğümüz arttıkça, sözümüzü oradan da söylemeye başladık.

Ezgi:

Daha önce de söylediğim gibi Gezi eylemlerine katılan kadınların tek bir profile indirgenemeyecek bir çeşitlilik gösterdiğini düşünüyorum. Belki de Gezi eylemlerini Türkiye'de toplumsal muhalefetin örgütlediği diğer eylemlerden farklı kılan şeylerden biri buydu ve benzer bir şey, kadın eylemleri için de düşünülebilir. Yine de eylemlere çoğunlukla orta sınıftan, kent merkezlerinde yaşayan, genç kadınların daha fazla katılım gösterdiğini söyleyebiliriz sanırım. Fakat farklı gruplardan kadınların katılımlarının görünürlüğünün önemi üzerinde durmak gerekiyor. Örneğin LBTİ kadınların veya başörtülü kadınların katılımlarının, görünürlük açısından oldukça önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle yaş dağılımının gösterdiği çeşitlilik ilgi çekiciydi. Liseli kadınlar da eylemlere katıldılar, 60 yaş üzeri kadınlar da. Kadınlar yalnızca "profilleri"yle değil eylemlere katılma biçimleriyle de büyük çeşitlilik gösterdiler. Kadınlar, evin içini eylem alanına dönüştürürken, eylem alanını da özel alana has görülen faaliyetlerle dönüştürdüler.

Haziran İsyanı Türkiye'de geri döndürülemez biçimde bir tarihsel moment ve referans uğrağı oldu. Peki, sizce genel olarak kadınların Haziran İsyanı'na bıraktığı iz nedir? Ve Haziran İsyanı'nın kadın hareketine katkıları neler olmuştur?

Mehtap:

Gezi Parkı'nda örgütlenmek, atölyeler yapmak, cinsiyetçi küfürlere, tacizlere engel olmak, kadınların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan, bütün kadınları temsil eden ve isteyen her kadının kullanabileceği "mor" bir çadırımız vardı. Dövizlerle kapladığımız ve üzerinde "Tayyipsiz, tacizsiz hava sahası" yazan çadırda toplantılar yaptık, atölyeler düzenledik, halaylar çektik, şarkılar söyledik, sloganlar attık, broşürler, dergiler dağıttık. Direnişte kullandığımız sloganları tişörtlerimize basmak için tişört atölyesi, hükümetten ve erkeklerden taleplerimizi yazmak için de "kadınlar ne ister?" panosu yaptık. Ancak bu güzelim çadır, polisin Gezi'ye saldırısı sırasında içine atılan gaz bombası nedeniyle yandı. Hemen ardından, Gezi Otelı civarında ilki kadar büyük olmasa da yeni bir çadır kurduk. Bu çadır feministlerle ilgili pek çok algının değişmesine ve bizim toplumun gözünde "normalleşmemiz"e sebep oldu. Bizimle daha yakın ilişki kurmalarını, merak ettiklerini sormalarını sağladı.

Direnişin içinde başından beri yer alan *Kadına Şiddete Karşı Müslümanlar İnisyatifi*'nin, park dışında meydana gelen kadınlara yönelik saldırıları kınamak amacıyla 7 Haziran'da gerçekleştirdiği yürüyüşe feministler olarak destek verdik. Asıl büyük yürüyüş ise 8 Haziran Cumartesi günü gerçekleştirildi. Saat 14.00'de Galatasaray Meydanı'nda toplanan ve aralarında *İstanbul Feminist Kolektif*, *Sosyalist Feminist Kolektif*, *Sosyalist Kadın Mücadelesi*, *Filmmor*, *Kampüs Cadıları* gibi toplulukların da bulunduğu beş binin üzerinde kadın, tavalarla, tencerelerle, davullarla, zillerle ses çıkartarak yürüdü. Kürtaj yasası, ucuz iş gücü, AVM yapımlarıyla ilgili mesajların verildiği üç ayrı oturma eyleminin yapıldığı yürüyüş yaklaşık iki saat sürdü. Gezi Parkı girişinde son bulan yürüyüşte okunan basın bildirisinde "Bu büyük direniş, en başından itibaren kadınların isyanıyla yankılandı. Kadınları, aileye, evlere mahkûm etmeye çalışan, kamusal alanları erkeklere ait kılan erkek egemen sisteme karşı sokaklardayız. Polisin TOMA'sına, gazına göğsümüzü siper ettik, barikatlarda çatıştık, mahallelerden kent meydanlarına direnişi örgütledik ve sokaklarda olduk. Barikatları, pankartları, meydanları, geceleri terk etmiyoruz" sözleri yer alıyordu. Bu kadar kısa sürede örgütlenen bir yürüyüşe beş bin kadının katılması ve sonuna kadar alanı terk etmemesi, Haziran Direnişi'nin kadın hareketine katkılarının en önemli göstergesiydi. Direniş'ten sonra bizimle iletişime geçen, eylemlerimizden haberdar olmak isteyen, dergimize yazmak isteyen, örgütlenmek isteyen kadınlar oldu.

Derya:

Kadınların varlığı, Direnişi heteronormatif, ayrımcı, cinsiyetçi bir dilden kısmen arındırmakta başarılı oldu. Diğer yandan feminist hareket de güçlenerek çıktı. “Geceleri de, sokakları da, alanları da istiyoruz!” sloganı, “Geceleri de sokakları da alanları da terk etmiyoruz!”a dönüştü, örneğin. Biz İzmirli feministler açısından en heyecan verici kazanımın, direnişteki örgütlülüğümüzün, takip eden günlerde bize, İzmir Feminist Kolektif’i kurma gücü ve cesareti vermesi olduğunu söyleyeyim. İzmir Feminist Kolektif’i kurma arzusu ilk olarak, kürsü inisiyatifinin bizde olduğu akşam için hazırlık yaptığımız bir toplantıda dillendirildi. Onu takip eden Eylül ayında gerçekleştirilen 8. Karaburun Bilim Kongresi’ne katılım gösteren bir grup İzmirli feminist olarak Karaburun’da yaptığımız toplantıda bu konu daha etraflıca konuşuldu. Nihayet, 18 Ocak 2014 tarihinde İzmir’de gerçekleştirdiğimiz ilk toplantıyla, İzmir Feminist Kolektif’i kurmuş bulunuyoruz. Bu, bize daha hızlı örgütlenme ve bir araya gelme olanağı sundu. Feministlerin İzmir Kadın Platformu’nda ve yerelde politik görünürlüğü arttı. Kendi gündemimizi yaratma ve feminist politika üretme ihtiyacı büyüktü çünkü. Kadın Platformu’na çoğunlukla örgütlü kadınlar, temsiliyet üzerinden katılıyor. Hâlbuki Feminist Kolektif, bireysel katılımı, başka bir örgütlülük hali yaratıyor. Bu da ortaya koyduğu pratik ve sürdürdüğü teorik tartışmalarla daha dinamik bir süreç yaratıyor.

Ayrıca, Direniş sırasında tutuklanan dört kadın arkadaşımıza yalnız olmadıklarını hissettirmek, ihtiyaçlarını belirlemek ve bunları gönüllü avukatlarımız aracılığıyla gidermek, maruz kaldıkları hak ihlallerine karşı mücadele etmek ve davalarını izlemek yoluyla onlarla dayanışmayı amaçlayan “Arkadaşımı Merak Ediyorum” kampanyasının da yürütücülüğünü yaptık. Yani duvarlar, tutuklu arkadaşlarımızın sesini duymamızı; onlara da kendi sesimizi ulaştırmamızı engelleyemedi. Ne de olsa biz, onların iktidarlarından çok daha uzun yıllar önce başlamıştık o duvarları inadımızla delmeye!

Bunların dışında, kadınların polis şiddeti, gözaltı, tutuklama, işkence ve onun küfürlü dayaklı çıplak arama, taciz gibi ataerkil formlarıyla susturulmaya çalışılmasına karşı “Karakolda Taciz-Tecavüz Var” diyerek, Konak’a bağlı bir karakolun önünde eylem yaptık.

Evet, kürtaj hakkı eylemlerinden beri kadınlar sokakta çoğalmaya devam ediyor. Bunu son 8 Mart yürüyüşlerinde de açıkça gördük. Gezi Direnişi’nin buna katkısı tartışılmaz.

Ezgi:

Kadınların eylemlere kitlesel katılımının, eylemlerde önde yer almalarının Gezi’ye dair toplumsal hafıza üzerindeki etkisinden söz edebilirim. Özellikle polis şiddetine karşı duran

kadınların görüntülerinin Gezi'nin simgesi haline gelmesi, üzerinde durulması gereken bir nokta. Kırmızılı kadın, siyahlı kadın, sapanlı teyze, duran kadın, polis şiddetine karşı çocuklarını savunan anneler, hem polis şiddetine karşı duruşları nedeniyle hem de kadın oldukları için eylemlerin simgesi haline gelebildiler. İstanbul'da feministlerin, polis şiddetinin en yoğun yaşandığı anlardan birinde yaptıkları oturma eyleminin de önemli bir an olduğunu düşünüyorum. Kadınların eylemlere katılımlarının yalnızca simgesel olmadığını, özellikle de feminist müdahalelerin eylemlerdeki söylemleri dönüştürdüklerini ve eylem alanındaki cinsiyetçiliği ve şiddeti eleştirdiklerini gördük. Tüm bunların Türkiye'deki toplumsal muhalefet üzerinde önemli ve uzun dönemde daha net biçimde gözlemlenebilecek etkileri olduğunu düşünüyorum.

¹ Gezi'ye yapılan mekânsal vurguyu önemsedim ve bu vurgunun mekânsal sınırlamaları aşan bir kullanımının olduğunu düşündüğüm için Gezi eylemleri demeyi tercih ettim.